



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**lentacv-||la noui testamenti Cardi.||nalis sancti Xisti.||**

**Cajetan, Thomas**

**Colonie, 1526**

**VD16 V 1243**

lentaculi secundi quaestio quarta

**urn:nbn:de:hbz:466:1-34421**

**Yentaculi secūdi quæstio tertia**    xxx j

gumentum a facto, iuxta verba apostoli. Tū quia  
seruatur proprietas sermōis, et nulla interuenit eq̄  
uocatio. Tum quia consonat alijs documentis a  
postoli. Tum quia nihil incerti aut noui in eccle  
sia Christi per hanc expositionem ponitur.

Et aduerte, q̄ quia ex modo facti, solus ritus ba  
ptismi per immeriōnem representat mortem et re  
surrectionem, ideo apostolus quasi particulariter  
loquitur de facto illorum qui baptizantur in perso  
na mortuorum. Et rursus ideo apposuit coniun  
ctionem et, dicendo vt quid et baptizantur, quasi di  
ceret, vt quid non solum baptizantur, sed baptizan  
tur et pro illis id est, in persona mortuorum. Tan  
quam diceret, vt quid tali ritu personam mortuo  
rum et resurgentium assumunt quum baptizantur.

Notanter autem dixi ex modo facti: quia ex effica  
cia sacramenti semper baptismus quomōcunq̄ fi  
at, commori et consepeliri hominem facit et resurge  
re cum Christo in nouitatem vite.

**Ad obiecta** Autem in principio, non est  
aliter respondendum, nisi qd̄  
expositio illa de opinato illo erroneo baptismo, mi  
nus consona videtur sensui apostoli: qui ex facto  
manifeste arguit, et non ex spe facti. Hec de ter  
tia questione.

**Circa** Quartam questionem difficultas  
occurrit: quia non apparet litera  
lis sensus secundū planum litere contextum.  
Non em̄ apparet ad qd̄ positū dicant illa verba:  
mediator autem vnus nō est, deus autem vnus est

### Ientaculi secundi quæstio quarta.

constat naq; ibi sermonem neri de dinerentia inter legē mosaicā ⁊ promissionē factā Abrahe in Gbriſto. Et quantū apparet. extra propositū, extra contextum interpositū est q̄ officium mediatoris ē inter duos, ⁊ similiter q̄ deus est vnus: quorsum enī hec bic? quamuis in se verissima sint. Nec est tota quæstionis ratio ac summa.

**Ad hanc** Quæstionē, dī q̄ referendo clausulam illam in manu mediatoris, ad legem mosaicā de qua est sermo, soluitur facile quæstio. Ad cuius clariorē ac pleniorē intelligentiam colligenda antedicta summarie sunt. Posuit ibi apostolus ex vna parte Abrahe promissionē (quam etiam testamentū a deo confirmatum vocat) et ex altera parte Moysi legem. Et ex parte Abrahe posuit quinq; scilicet fidem, benedictionem, vitam, hereditatem, ⁊ iustitiam, ex parte vero legis cōtraposuit quoq; quinq; scilicet opera legis, maledictionē viuere in operibus legis, transgressionē, ⁊ peccatum. Et demum concludit legem fuisse in custodia ⁊ pedagogū ad fidē Iesu Christi: in q̄ oēs homines vniunt per fidē ⁊ fidei sacramentū baptisma.

Quū igit̄ ex parte promissionis Abrahe tot diuina bona posuisset Apostolus, ⁊ ita appropriasset Abrahe vt negasset illa a lege, quæstionē interposuit, qd̄ igitur lex? Et statim respondet, propter transgressionem posita est, donec veniret semen cui promiserat, ordinata per angelos in manu mediatoris.

Ubi quattuor conditiones legis manifestat, Prima est, quod propter malum posita est: hoc est, lex non est posita vt faciat bonos ⁊ iustos, sed vt puniat malum. Et hoc fecant illa verba

Ientaculi secūdi quæstio quarta xxxi j.

propter transgressionē posita est. Quum enim due sint partes iustitie, scilicet declinare a malo ⁊ facere bonum, lex scripta in hoc differt a fide Abrahæ q̄ lex ad malum potestātē habet: culpe q̄dem puniendum, pene vero infligendum, fides vero efficit bonum: q̄a ex fide viuūt vita iustitie ⁊ dilectionis ⁊c. ¶ At si p̄tra hoc obijciatur, nō esse deterioris cōditionis legē Moysi legibus humanis: quas constat positas esse nō solum propter trāsgressionē arcendam ⁊ puniendā, sed etiā propter bonum virtutis, nā ad hoc ordinantur leges vt fiant homines v̄tuosi: vt patet ij. ⁊ v. Etibi. Maxime ergo lex p̄ Moysen a deo data ordinatur: ad reddēdos homines virtuosos, Et confirmatur: q̄a legis precepta sunt non solum de declinando a malo (puta nō occides, non mechaberis, nō adorabis deos aliēos ⁊c.) sed etiā de faciēdo bonū: puta diliges dñm deū tuum ex toto corde tuo ⁊c. honora patrem tuum.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ aliud est loq̄ de fine legis, aliud de effectu legis, nā finis legis ad intentionē spectat: effectus vero ad potestātē ⁊ efficaciam legis. Si de fine est sermo finis legis est bonum virtutis, ad quod intendit p̄ precepta ⁊c. ducere. Sed nulla lex scripta habet hāc potestatem hācq̄ efficaciam vt efficiat aliquē bonum: precipere siquidē potest bonum, sed nō facere. Sed respectu trāsgressionis seu mali, habet lex potestātē ⁊ efficaciam puniēdi: puniē enim malos, ⁊ puniendos arcet consequēter: vt experientia testatur. Apostolus autē non de fine sed de effectu legis ⁊ fidei loquit̄: ⁊ docet q̄ fides Abrahæ facit hominē iustum ac viuū ⁊c. lex autem nō potest iustificare aut viuificare aliquē, sed po-

¶

Leuenticuli secūdi quæstio quarta  
test punire. Et ideo ppter trāsgressiōē tāquā ma-  
teriā ppiij effectus q̄ est punitio, posita est: ⁊ nō p-  
pter iustitiā seu vitā, in quā nō potest vires suas ex-  
ercere, nisi pro quāto dilabuntur in maloz ordinē  
in suis omiūōibus, lex em̄ p̄cipiēs religiōis seu pie-  
tatis opa, nō potest efficere in subditis religiōis aut  
pietatis officiū, exercet vires suas puniendo: vt lapi-  
datus est q̄ nō sanctificauit sabbatum ⁊c.

¶ Secunda est q̄ est tēporalis, scilicet ad Chriſtū.  
Et hoc significant subiuncta v̄ba, donec veniret se-  
m̄ cui pmiserat, ita qd̄ hinc habes qd̄ lex Moyſi  
nō est ppetua sed t̄p̄alis. Nec obstat q̄ pluries di-  
citur in lege Moyſi, legitimū sempiternū erit, aut ali-  
qd̄ simile: qm̄ huiusmodi sempiternitas accipitur p  
duratiōē coena populo Iudeoz. Et est sensus, qd̄  
est sempiternū secundū ppetuitatē populi, scilicet  
vsq̄ ad Messiam, q̄ pater futuri seculi p̄dictus est,  
⁊ vnum populū ex omnibus factururus nouo nomi-  
ne Chriſtianū: ⁊ iuxta v̄bum Isa. ⁊ vocabitur tibi  
nomen nouum quod os dñi nominauit. Scito ta-  
men quod lex cum suis preceptis potest dici perpe-  
tua quantum est ex parte authoritatis humane, p  
quanto posita est non renocabilis nisi p̄ ipsum de-  
um verum, ⁊ dicitur temporalis, pro quanto deus  
verus caro factus adimpleuit illam: ⁊ sic consum-  
manit non cōsumpsit illam, iuxta illud, nō veni solu-  
uere legem, sed adimplere, ita quod finiuit legē nō  
p̄sumendo, vt cibus finitur, sed perficiendo, vt offi-  
cium ducis exercitus finitur parta victoria: iuxta  
aliud verbum domini in cruce, consummatum est.  
Tertia conditio est, quod lex est ex celesti authori-  
tate posita: vtpote ordinata p̄ angelos, quod etiam

Ientaculi secūdi quæsto quarta xxxiiii

Stephanus prothomartyr prius dixerat Act. viij. accepistis inquit ad Iudeos legē in dispositiōe angeloz. Decuit vt inter tot quasi ignobiles cōditiones quas de lege referebat apostolus, interponeret aliquā nobilē ⁊ gloriosam: scilicet q̄ ordinata fuit per angelos, in quo omnes humanas leges excellit, ⁊ aūthoritatem diuinā habere mōstratur. Potest nihilominus vltra cōmendatiōem legis hec p̄tacula ad secundā cōditionem p̄tinere: vt scilicet significetur a q̄bus ⁊ ad quos lex erat vsq; ad semen p̄missum, intendens quod ordinata erat p̄ angelos tēporalis, scilicet donec veniret semē. Ac si apte diceret, lex est t̄p̄alis secūdum qd̄ est ordinata p̄ angelos, qui cognocebāt huiusmodi temporalitatem: quamuis secundum q̄ est accepta ab hominibus, videatur sempiterna.

Quarta p̄ditio est q̄ est mediatrix, ⁊ hoc significāt v̄ba illa, in manu mediatoris: hoc est in ope dimidiatoris. Et intēdit qd̄ lex fuit dimidiatoria: proquāto fuit data nō toti generi hūano, sed vni parti scilicet filiis Israhel, ⁊ distinctiua fuit illius populi a reliquo mūdo: vnde etiā in vestibus signa discretiua ab alijs mādauit lex. Et qd̄ hic sit sensus literalis, apparet ex eo qd̄ huic sensui omnia sequētia cōsonant, ita vt currant absq; cespitatione aliqua: vt patet in sequentibus. Habuit ergo lex hanc cōditionem quod fuit dimidiatiua generis humani, quo contra fides Abrahæ, semen eius Christum v̄nitatē mūdi facit. Vnde statim apostolus subiūgit q̄ postq̄ reuelata est fides Christi, nō est Iudeus neq; Grecus ꝛc. sed oēs sumus vnum in Christo: vt p̄ hoc intelligas q̄ cessauit dimidiatio legis vbi

### Ientaculi secundi quaestio quarta

venit vnitas Christi, vnde statim ex hac legis cōditiōe apostolus materiā obiectiōis assumit dicens, mediator autē vni<sup>9</sup> nō est, deus autē vnus est. Non dicit, mediator duorū aut pluriū est: quoniam non loquitur de officio mediādi, hoc est coniungēdi vel cōcordādi duos vel plures, sed dicit negatiuā, scilicet vnus nō ē: quia diuidiāre nō est facere vnū, sed scindere vnū, et p̄ oppositum deus est vnus in sua p̄missiōe: quia vni semini p̄misit benedictionem omnium gentium, p̄miserat em̄: Abrahe dicte sunt p̄missiōnes et semini eius: nō dicit et seminibus quasi in multis, sed quasi in vno et semini tuo qui est Christus. Ad huius quippe vnitatis p̄missiōem p̄ quā p̄stituitur totus mundus in vnitāte, spectat quod dicitur, deus autē vnus est, in sua p̄missiōe.

¶ Ita quod ex hac legis cōditiōe quae est diuidiātorū generis humani, nascit̄ statim quaestio, assumpta p̄positione vniuersali quae diuidiātor vt sic nō est factiuus vnius, et regione cōtraposito quae deus est vnus in sua p̄missiōe, nam hinc statim inferitur, lex ergo aduersus p̄missa dei: p̄ quāto, p̄missa dei sunt in vnitāte ḡnis hūani in vno semine Abrahe, et lex nō est ad vnitāte sed ad diuisionē ḡnis hūani.

¶ Vbi videre potes quod ad p̄positum materie de qua tractat apostolus secundū hunc sensum dicta sunt haec v̄ba. Sunt em̄ adeo ad p̄positum vt fuerint valde etiā necessaria ad plenius p̄mendandā p̄missiōne et fidē Abrahe supra legē: vnitas namque vel diuisiō generis humani maximā facit differentiam.

¶ Et vt plenius appareat veritas dicti sensus, trāseunda summarie est respōsiō apostoli ad exortā obiectiōne, p̄notādo duo. Alterū ē, quod licet haec obiectio

Ientaculi secūdi quæstio quarta xxxv.

fit explicite deducta ex vltima p̄ditiōe legis, p̄ quā  
to quasi syllogizata est inde: insinatur tamē in lite  
ra q̄ ex alijs quoq; legis cōditionibus nascit̄ dicta  
obiectio, dū in numero plurali dicit̄, lex ergo aduer  
sus p̄missa dei: ex hoc em̄ intelligim⁹ p̄cludi legē eē  
aduersus multa, p̄missa dei, ⁊ nō solū aduersus vni  
tatē, p̄missam. Et vere apparet hinc q̄ sit ⁊ aduer  
sus iustitiā, p̄missam, pro quāto lex p̄ter trāsgressi  
onē posita ē, ⁊ aduersus hereditariū semē, p̄missum  
pro quāto durat donec veniat semē: duratio siq̄dē  
legis quādin est, tollit seminis illius aduentū ⁊ ecō  
trario, lex ergo aduersus p̄missa dei apparet.

¶ Alter est, q̄ cōis radix omnīū infirmitatū legis,  
q̄bus differt ac deficit a fide Abrahæ, est penes viui  
ficare seu iustificare animā. Et enim si lex posset iu  
stificare, nō propter transgressionē posita esset, sed  
propter vitā iustitiæ, ⁊ similiter nō duraret donec  
veniret semen, sed semper: vtpote ip̄am vitam semi  
ni p̄missam conferens, ⁊ similiter non diuidiaret  
genus humanum, sed vniret ip̄m in vita spiritus.  
Et propterea apostol⁹ ad radicē securim ponit sol  
uendo obiectionē, dū p̄munē omnīū infirmitatū le  
gis rationē reddit, postq̄ respōdit absit, ⁊ dicit, si  
em̄ data esset lex q̄ posset viuificare, vere ex lege eēt  
iustitia: intellige apostolū subtiliter impotentia le  
gis tanq̄ ex necessitate materie se tenētē afferre. Sic  
si latinus diceret, lex data est suapte natura impotēs  
viuificare: ita q̄ nō ex accidēte infirmitate aut ex a  
liq̄ defectu p̄natiuo lex hanc infirmitatē ⁊ p̄sequē  
ter ceteras p̄comitantes habet, sed ex hoc ip̄o q̄ est  
lex, seq̄t̄ q̄ lex est diuersa res a fide ⁊ p̄missiōe Abra  
hæ. In cui⁹ signū lex distinguit̄ p̄tra grām Ioan. i.

Et iij.



### Tentaculi secundi quæstio quarta

lex p̄ Moysen data est, gratia p̄ Jesum & h̄m̄ facta est, fides siquē pars est gratie. Et q̄ hoc sit veꝝ, manifestat: q̄a si data eēt lex q̄ posset viuificare, ex lege vere esset iustitia, qd̄ esset p̄tra p̄missionē dei: q̄asi ex lege, iam nō p̄ repp̄missionē: vt sup̄ius dictū est. Igit̄ q̄ lex sit h̄ns tot p̄ditiones, ex naturali eius impotētia seu infirmitate est. Deinde subiungit q̄ nō aduersus p̄missa dei has p̄ditiones habet lex, sed pro p̄missis dei: p̄ quāto ex his p̄ditionibus trāsmittit subditos ad p̄missionē factā Abrahæ, dicēs, sed cōclūsit scriptura omnia sub p̄ctō, vt p̄missio ex fide Jesu Christi daret̄ credētib⁹. Ideo inq̄t lex scripta clausit omnia p̄cepta tā de malis vitādis q̄ de bonis, p̄sequēdis sub p̄ctō, cognoscēdo, p̄cupiscēdo p̄ māsuro ac puniēdo: vt sic trāsmittat ad desiderandū & querēdum medicū redēptorē ac saluatorē, nulla em̄ ex parte infirmi via q̄ velit & q̄rat medicū melior est, q̄ morbū p̄uū augeri & durare cognoscere ac puniri, sine liberatiōe tamē. Sic lex trāsmittit ad Christū: nā lex cognitionē peccati dabat (ad Ro. vii. p̄ctū nō cognoui nisi p̄ legē) & puniebat, vt patet & p̄cupiscentiā augebat occasiōe accepta, vt patet ibidē, & durationē peccati opabat: p̄ q̄to nō poterat interius sanare aut adiunare. In hoc aut̄ qd̄ scriptura clausit omnia sub p̄ctō, cointelligūt oēs antedictæ legis infirmitates: q̄a omnes sunt in vna colligate cōratiōe, scilicet q̄ lex nō potest iustificare, sed sub peccato ponere, vt facile ē discurredo deducere. Soluta aut̄ obiectiōe, ex hoc q̄ lex infirmitates qd̄e has necessario habet, sed habet eas & vtitur eis trāsmittendo ad hoc vt p̄missio ex fide Jesu Christi detur credētibus: ex tribus similitudi

Lentaculi secūdi quæstio quarta xxxvi.

nibus iuxta antedictas tres infirmitates seu pditiones legis, manifestat apostolus ministeriū legis quod seruiēbat promissio semini, custodiendo, ducendo, sonendo. Prima similitudo est ad custodē expectatiuum in tenebris claritatē, ibi priusquā veniret fides.

Et hec respōdet infirmitati legis qua posita est propter trasgressionē, qua cōclusit omnia sub peccato:

¶ Secūda ē ad pedagogū ibi, itaq; lex pedagogus.

Et hec respicit illā infirmitatē in manu mediatoris: datus siquidem pedagogus est populo Israel tāquā puero electo p alijs, segregādo ipsum ab alijs, iuxta illud Deuter. xxxij. pars autē domini populus eius, Jacob funiculus hereditatis ei.

Vnde huic similitudini annectit apostolus vnitatē omniū hominū in Christo.

¶ Tertia similitudo est ad actores et tutores paruuli heredis, ibi quāto tēpore heres paruulus est.

Et hec respicit illā infirmitatē, donec veniret semē. Et est in his tribus similitudinibus

pspicere statum eorū quod sub lege erāt differentē a statu regeneratorū in Christo penes tria.

In tertia quādam penes seruitutē et libertatē, in secunda vero penes impfectionē et pfectionem, in prima autē penes

iniustitiā et iustitiā: vt facile patet inspiciēti textū apostoli et applicāti.

Et hec de quarta quæstio. In festo circūcisiōis

domini anno, M. D. xxiiij.

Posonij.

E iij